

اشاره :

یکی از امور بسیار مهم ، در زندگی انسان ، مسأله خواب ، و خواب دیدن (رؤ یا) و تعبیر خواب است ، که همیشه از آغاز زندگی تا پایان عمر، همراه و پیوسته با انسان است ، و دریای عمیقی در کنار انسان می باشد، بنابراین لازم است ، در مورد آن ، بی خبر نباشیم ، و با آگاهی هایی که از طریق قرآن و روایات و سیره امامان (ع) و گفتار روانکاوان ، به دست می آید، از آن بهره مند گردیم .

مسأله خواب و رؤ یا (خواب دیدن)، ریشه قرآنی ، تاریخی و روایی و علمی دارد، و هرگز صحیح نیست که از کنار آن ، بی تفاوت عبور کنیم ، و اصولاً خواب از نشانه های وجود خدا، و قدرت الهی است ، و می توان از این طریق ، به یکی از طرق خداشناسی ، دست یافت ، چنانکه در آیه ۲۳ سوره روم می خوانیم : و من آیات منامکم باللیل و النهار ... (و از نشانه های خدا، خواب شما در شب و روز است).

خواب یکی از نعمتها و موهبت های بزرگ الهی است ، و ساختار وجود انسان و هر موجود زنده ای به گونه ای آفریده شده که الزاماً نیاز به خواب دارد، و نیاز روح و جسم به خواب ، به قدری زیاد است ، که هیچ کس ، هر قدر نیرومند باشد نمی تواند در برابر بی خوابی تحمل کند.

اول-توجه به چند موضوع درباره خواب و رؤیا

برای آنکه با بصیرت بیشتر، بحث خواب دیدن و تعبیر خواب از دیدگاه امامان (ع) را پی گیریم ، در آغاز لازم است به چهار موضوع زیر توجه نمائیم :

الف-خواب چیست ؟

دانشمندان قدیم و جدید، درباره حقیقت آن ، مطالب مختلف گفته اند ولی در فرهنگ قرآن ، خواب یکنوع قبض روح (یکنوع مرا است ، منتها مرگ ضعیف و کم رنگ ، در قرآن ، در آیه ۴۱۲ سوره زمر می خوانیم :اللّٰهُ یَتَوَفٰی الْاَنْفُسَ حَیْنَ مَوْتِهَا وَ الَّتِی لَمْ تَمُتْ فِیْ مَنَامِهَا ... : خداوند، ارواح را به هنگام مرگ ، قبض می کند، و ارواحی را که نمرده اند نیز به هنگام خواب می گیرد).

از این آیه فهمیده می شود که ؛ ارتباط روح با بدن ، سه نوع است :

- ۱- ارتباط صد در صد (هنگام بیداری)
- ۲- ارتباط ناقص و کم رنگ (هنگام خواب)
- ۳- قطع ارتباط کامل (مرگ) بنابراین خواب ، برادر مرگ است ، و چهره ضعیف مرگ می باشد

ب- اقسام خواب

از مجموع روایات ، به دست می آید که خواب دیدن دارای اقسام و انواعی است ، که خلاصه آن به صورت سه نوع در سخن رسول خدا (ص) آمده است آنجا که می فرماید: الرؤ یا ثلاثه : بشری من اللّٰه و تحزین من الشیطان و الذی یحدث به الانسان نفسه ، فیراه فی منامه
: خواب دیدن بر سه گونه است :

- ۱- جنبه الهامی دارد و بشارتی از سوی خدا است .
- ۲- افکار ولگرد و آشفته شیطانی است .
- ۳- از اسرار نهانی انسان است که انسان آن را در خواب (به صورت خود یا شکل دیگر) می بیند و در نقل

دیگر آمده ، امام صادق (ع) فرمود:
الرؤ یا علی ثلاثه وجوه : بشاره من اللّٰه للمؤ من و تحذیر من الشیطان ، واضغات احلام
: خواب دیدن بر سه گونه است :

- ۱- بشارتی از خدا برای مؤ من
- ۲- و هشدار تلقیناتی از طرف شیطان
- ۳- و خوابهای آشفته و پریشان .

امام صادق (ع) به شاگرد هوشمندش مفضل فرمود: ای مفضل ،
درباره خواب دیدن ها بیندیش ، خداوند راست و دروغ آن را با هم در آمیخته ، چرا که اگر همه آن خواب دیدنها، راست باشد، همه انسانها (که خواب می بینند) پیامبر خواهند شد، و اگر همه دروغ باشد، بیهوده و بی فایده خواهد گردید، بنابراین گاهی راست است و گاهی بی پایه ، در نتیجه مردم از خوابهایی که می بینند در مصالح خود به وسیله آنها هدایت شده و بهره مند می گردند، و یا به زیان موضوعی پی برده و از آن دوری می کنند، و بسیاری از خواب دیدنها، دروغ است ، تا مردم اعتماد کامل به آنها نمایند .

ج- هیچ موجود زنده ای نمی تواند، بدون خواب به زندگی خود ادامه دهد

، امام صادق (ع) فرمود: ما من حی الا و هو ینام خلا اللّٰه عزوجل (هر موجود زنده ای می خوابد، جز ذات پاک خدا) .

د- خواب از نعمتهای مجهول است ،

آنگاه که از انسان گرفته شد، انسان به اهمیت آن پی می برد، آنانکه خواب ندارند و یا به عللی خوابشان اندک است ، افرادی علیل ، پژمرده و فرسوده هستند، خواب نعمت بزرگی برای تجدید قوا، و ذخیره نیرو و رفع خستگی سلولها در نتیجه تجدید نشاط و آمادگی برای تلاش مجدد خواهد بود .
خداوند در آیه ۹ سوره نباء به این موهبت اشاره کرده ، می فرماید: وجعلنا نومکم سباتا(وما خواب شما را مایه آرامشتان قرار دادیم)

واژه سبات ، از سبت ، در لغت به معنی قاطع و سپس به معنی تعطیل کار آمده است ، این تعبیر اشاره لطیفی به تعطیل قسمتهای قابل توجهی از فعالیتهای روحی و جسمی انسان در حال خواب می کند، که موجب بازسازی اعضاء خسته و

فرسوده ، و نشاط و تقویت و آرامش خواهد شد .

یکی از رزمندگان ، بر اثر اصابت ترکش ، به قسمتی از سرش ، اصلا نمی خوابید و می گفت : رگ خوابم آسیب دیده ، این آقا وقتی که شب می شد، شکنجه اش شروع می شد، تا صبح در رنج و عذاب بود .

ح- اصل خواب دیدن و تعبیر خواب از نظر قرآن و روایات ،

یک موضوع مسلم و غیر قابل انکار است ، منتها بخشی از خوابها بی اساس و پوچ است و خوابهای آشفته و شیطانی است ، و بخش دیگر، خوابهای صحیح و دارای تعبیر می باشد .

رسول خدا (ص) فرمود: من لم یؤ من بالرؤ یا الصادقه فانه لم یؤ من بالله و رسوله (کسی که صحت خواب دیدنهای راست را باور نکند، به خدا و رسول خدا (ص) ایمان نیاورده است) .

خواب دیدن از دیدگاه قرآن

در قرآن ، در چندین مورد از رؤ یا و تعبیر آن سخن به میان آمده که از مجموع به دست می آید که رؤ یا و تعبیر آن ، از نظر قرآن ، یک حقیقت و واقعیت انکارناپذیر است ، در اینجا به این موارد اشاره می کنیم :

۱- ؛ در سوره یوسف ، در سه مورد از خواب و تعبیرش سخن به میان آمده است :

اول ؛ خواب دیدن یوسف که یازده ستاره و خورشید و ماه او را سجده می کنند و تعبیر آن (آیه ۵ و ۱۰۲ یوسف) .

دوم ؛ خوابدیدن دو جوان در زندان ، و تعبیر آن توسط یوسف (ع) (آیه ۳۷ و ۴۲ یوسف) .

سوم ؛ خوابدیدن عزیز مصر، و تعبیر آن توسط یوسف (آیه ۴۳ تا ۴۹) .

۲- در مورد خواب دیدن حضرت ابراهیم (ع) درباره ذبح اسماعیل (ع) که در سوره صافات آیه ۱۰۲ و ۱۰۵ آمده است .

۳- در مورد پیامبر اسلام (ص) در سه مورد (۱ انفال : ۴۳ ، ۲ اسراء : ۶۰ ، ۳ فتح : ۲۷) از خواب و تعبیر آن سخن به میان آمده است ، توضیح اینکه :

یک : در آیه ۴۳ انفال می خوانیم : اذ یریکهم الله فی منامک قلیلا و لو اراکهم کثیرا لفشلتم و لتنازعتم فی الامر (در آن موقع ، خداوند تعداد دشمنان (در جنگ بدر) را در خواب به تو کم نشان داد، و اگر فراوان نشان می داد، سست می شدید و کارتان به اختلاف می کشید) .

در تفسیر این آیه آمده : در آستانه جنگ بدر، پیامبر (ص) در عالم خواب دید که تعداد کمی از دشمنان در مقابل مسلمانان ، حاضر شده اند، این خواب را برای مسلمانان نقل کرد، و همین موجب تقویت روحیه مسلمانان شد، گرچه تعداد کافران در ظاهر زیادتیر از تعداد مسلمانان بود، ولی آنها در باطن ، اندک و ضعیف بودند، و می دانیم که خوابها، به باطن و تعبیر آنها، اشاره می نمایند .

دو: در آیه ۶۰ اسراء می خوانیم: و ما جعلنا الرويا التي اريناك الا فتنه للناس (و ما آن خوابی را که به تو نشان دادیم ، فقط برای آزمایش مردم بود).

در اینکه منظور از رؤ یا در این آیه ، چه بود، چندین قول گفته شده است ، به گفته جمعی از مفسرین شیعه و سنی ، و مطابق بعضی از روایات ، این آیه اشاره به خوابی است که رسول خدا، در مورد حاکمان بعد از رحلت خود، دید، و آن این بود که در خواب دید: میمون هایی از منبر او بالا می روند و پائین می آیند، از این مسأله بسیار غمگین شد، به طوری که بعد از این خواب ، کمتر می خندید . [این خواب را به آمدن بنی امیه تعبیر کرده اند که پس از پیامبر (ص) یکی بعد از دیگری خلافت را به دست گرفتند و حکومت اسلامی را به فساد کشاندند .]

سه : در آیه ۲۷ سوره فتح می خوانیم: لقد صدق الله رسوله الرؤيا بالحق لتدخلن المسجد الحرام (: آنچه را که خداوند در عالم خواب به پیامبر (ص) نشان داد، راست بود و تحقق یافت).

آنگاه که پیامبر (ص) در سال ششم هجرت در مدینه بود، در عالم خواب دید که به اتفاق یارانش برای انجام مناسک عمره ، وارد مکه می شوند، این خواب را برای اصحاب بیان کرد، همه آنها خوشحال شدند که بزودی مکه فتح می شود، و مسلمانان به آنجا رفته و عمره حج را بجا می آورند، بعضی تصور می کردند که تعبیر خواب ، در همان سال (۶ هجرت) رخ می دهد، از این رو وقتی که آن سال مشرکین در ماجرای (حدیبیه) از ورود مسلمانان به مکه ممانعت نمودند، آنها شک کردند که مگر خواب پیامبر (ص) ممکن است نادرست باشد؟، پیامبر (ص) به آنها فرمود: مگر من به شما گفته بودم که تعبیر این رؤ یا، همین امسال رخ می دهد؟

به هر حال ، سال بعد (ذیقعد سال هفتم هجرت) پیامبر (ص) و یارانش وارد مکه شدند و عمره القضاء را بجا آوردند و تعبیر خواب آشکار گردید .

نتیجه اینکه : مسأله خواب دیدن و تعبیر خواب ، از دیدگاه قرآن ، یک واقعیت قطعی است ، بنابراین مسلمانان هرگز نمی توانند خواب و تعبیر خواب را در ردیف خرافات ، یا حدسیات بدانند .

دوم - اهمیت رؤ یای صادق

خوابهای راست که از آن به رؤ یای صادق یا خوابهای رحمانی ، تعبیر می شود، از نظر اسلام در جایگاه بسیار رفیعی قرار دارد، و یکی از منابع آگاهی و کشف اسرار است ، اهمیت آن در حدی است که رسول خدا (ص) فرمود:

الرؤيا الصالحة جزء من سبعين جزء من النبوه (خواب دیدن شایسته ، یک قسم از هفتاد قسم نبوت است) .

و در سخن دیگر فرمود: و منها جزء من ستة و اربعين جزء من النبوه (بخشی از خواب دیدنها، یک قسم از ۴۶ قسم مقام نبوت است) .

در قرآن ، در آیه ۶۴ سوره یونس ، در وصف اولیاء خدا می خوانیم: لهم البشرى فى الحياه الدنيا و فى الاخره ... (برای آنها در زندگی دنیا و در آخرت ، بشارت شادی هست) .

شخصی از رسول خدا (ص) در مورد بشارت دنیوی ، که در آیه فوق آمده سؤال کرد که چیست ؟ رسول خدا (ص) در پاسخ فرمود: هی الرؤيا الحسنه ، یری المؤمن فیبشر بها فی دنیا (: این بشارت ، همان خواب دیدن نیکی است که مؤ من آن را در عالم خواب می بیند، و به وسیله آن در دنیا، بشارت داده می شود) .

قابل توجه اینکه مسأله خواب دیدن مؤ من ، به قدری در نزد پیامبر اسلام (ص) مهم تلقی می شد، که حضرت رضا (ع) فرمود: ان رسول الله (ص) کان اذا اصبح قال لاصحابه هل من مبشرات ؟ یعنی به الرؤيا

: رسول خدا (ص) هر روز صبح ، به اصحاب خود می فرمود: آیا از بشارت دهنده ها چیزی در نزدتان دارید؟ ، منظور آن حضرت از بشارت دهنده ها، خواب دیدنها بود .

روزی رسول خدا (ص) به اصحاب خود رو کرد و فرمود: خیارکم اولو النهی (بهترین افراد شما، صاحبان خرد هستند). شخصی پرسید: صاحبان خرد کیانند؟ ، فرمود: اولو النهی اولو الاحلام الصادقه (صاحبان خرد، آنها هستند که خوابهای راست می بینند).

امام صادق (ع) فرمود: راعی المؤمن و رؤیاه جزء من سبعین جزء من النبوه ، و منهم من يعطى على الثلث (نظریه مؤمن ، و خواب دیدن او، یک قسم از هفتاد قسم مقام نبوت است ، و به بعضی از مؤمنان (کامل) یک قسم از سه قسم نبوت داده می شود). [یعنی راعی و رؤیای آنها آنچنان در سطح بالاست ، که اگر مقام نبوت را سه قسمت کنند، راعی و رؤیای مؤمن ، در یک قسمت آن قرار دارد .]

روایات در اهمیت خواب دیدن مؤمن ، بسیار است ، در اینجا برای حسن ختام این عنوان ، به ذکر یک روایت دیگر می پردازیم ، و آن اینکه رسول خدا (ص) فرمود: الا انه لم یبق من مبشرات النبوه الا الرؤیا الصالحه ، یراها المسلم او تری له (آگاه باشید، همانا از بشارتهای پیامبری ، جز خواب دیدن شایسته ، باقی نمانده ، که آن را مسلمان در خواب می بیند، یا برای او در خواب دیده می شود).

سوم - دانستنیهای پیرامون خواب دیدن

برای بهره برداری از نعمت رؤیا، که یکی از منابع کشف و شناخت است ، در اینجا به ذکر اموری که از گفتار و سیره امامان (ع) گرفته شده می پردازیم :

الف : چه کنیم تا خواب راست ببینیم ؟

هر چه انسان از نظر معنوی ، تقوا، معرفت و کمالات ، در سطح بالا باشد و موازین پاکیزستی را رعایت کند، خوابهایی را که می بیند غالباً خوابهای راست و دارای پیام است . بر همین اساس ، پیامبران و امامان و علمای ربانی و وارسته ، خوابهای بد نمی بینند .

هنگامی که انسان به بستر خواب می رود، وضو بگیرد، و دعا بخواند، و قرآن تلاوت کند، آداب مستحبی خوابیدن را رعایت کند، مثلاً از نظر کیفیت خوابیدن ، دمر و نخوابد، که خوابیدن شیطانی است ، بلکه به جانب راست بخوابد، نه به جانب چپ ، و هنگام خواب ، دو سوره معوذتین (ناس و فلق) را بخواند، بی وضو و جنب نباشد، و قلبش را با امور معنوی و ملکوتی و ذکر الهی ، نورانی نماید، امید زیاد است که چنین فردی خواب خوب ، و راست و دارای پیام ببیند.

بر همین اساس ، مطابق روایات ، خواب دیدن پیامبران و امامان (ع) و اولیاء خدا و مؤمنان خالص ، از خوابهای راست و دارای پیام خواهد بود،

لذا امام صادق (ع) در ضمن گفتاری فرمود: خواب دیدن قبل از سحر، راست است ، الا ان یکون جنباً او یتام علی غیر طهر او لم یذکر الله عزوجل حقیقه ذکره (مگر در صورتی که جنب باشد، یا بی وضو بخوابد، یا از روی حقیقت ، خدا را یاد نکرده باشد).

و پیامبر (ص) فرمود: رؤی یا المؤمن من تجری مجری کلام تکلم به الرب عنده: (خواب دیدن مؤمن همچون کلامی است که خداوند در نزد او سخن گفته است).

و علمای بزرگ گفته اند: منامات الانبیاء لا تكون الا صادقه و هی وحی فی الحقیقه ، و منامات الائمة (ع) جاریه مجری الوحی و ان لم تسم وحیا (خواب دیدنهای پیامبران قطعا راست است ، و آن در حقیقت وحی است ، و خواب دیدنهای امامان (ع) همچون وحی است گرچه به نام وحی نامیده نشود) .

و قبلا خاطر نشان شد، که خواب دیدن مؤمن ، جزئی از هفتاد جزء، یا جزئی از ۴۶ جزء مقام نبوت است ، و یا جزئی از سه جزء نبوت می باشد .

ب: انگیزه های خوابهای آشفته و بی پایه

عواملی موجب می شود که انسان در عالم خواب ، خوابهای آشفته و پوچ و بی پیام ببیند، در این راستا می توان امور زیر را ذکر کرد:

۱ - پر خوری ؛

امام علی (ع) فرمود: المستقل النائم تکذ احلامه (کسی که با شکم سنگین بخوابد، خواب بی اساس می بیند) . علامه مجلسی (ره) می گوید: مردی نزد پدرم (ملا محمد تقی مجلسی) آمد، در حالی که وحشت زده و بی تاب به نظر می رسید، گفت : دیشب در خواب دیدم شیر سفیدی که در گردنش مار سیاه بود با هم به من حمله کردند و می خواستند مرا بکشند .

پدرم به او گفت : گویا غذای کشک همراه رب انار خورده ای .
او گفت : آری همین غذا را خورده ام .
پدرم گفت : عیب ندارد (خوابت بی پایه است) و آن دو غذای زیانبخش ، چنان صورتی (شیر سفید و مار سیاه) را به نظرت آورده است .

۲ - پر خوابی :

امام حسن عسکری (ع) فرمود: من اکثر المنام راء الاحلام (کسی که زیاد بخوابد، خوابهای آشفته ببیند) . سلمان می گوید: شخصی به محضر رسول خدا (ص) آمد و گفت : شب گذشته خواب آشفته ای دیده ام . پیامبر (ص) فرمود: مگر چه غذایی خورده بودی ؟
او عرض کرد: خرما خوردم ، ولی زیاد خوردم .
پیامبر (ص) فرمود: خوابت بی پایه است و تعبیر ندارد .
همچنین غذا از نظر کیفیت ، مانند غذاهای سرد برای افراد سرد مزاج موجب خوابهای آشفته خواهد شد .

۳- بیماری ها:

و تب شدید و پریشان حالی نیز در دیدن خوابهای آشفته ، اثر دارد .

۴- آلودگی به گناهان بزرگ :

یکی از عوامل دیدن خوابهای آشفته است ، چرا که موجب وحشت و دلهره شده ، و در عالم خواب ، به صورت خوابهای پریشان و آشفته در می آید، مثلا:
یزید، پس از شهادت امام حسین (ع) ، خوابهای آشفته می دید، وقتی بیدار می شد، با ناراحتی شدید می گفت :
مالی و للحسین : مرا با حسین (ع) چه کار؟!
حجاج بن یوسف ، جنایتکار بزرگ تاریخ ، وقتی که سعید بن جبیر (مفسر بزرگ شیعه) را کشت ، همواره خوابهای وحشتناک می دید، وقتی بیدار می شد، می گفت :
مالی و لسعید بن جبیر : مرا به سعید بن جبیر چه کار؟

۵- ادا نکردن حقوق واجب :

شخصی خواب آشفته و وحشتناک دید، ماجرای خود را توسط یکی از دوستانش به امام صادق (ع) خبر داد، امام صادق (ع) فرمود: اذهب فقل : انک لا تؤدی الزکاه
: برو به او بگو تو زکات اموات را ادا نکرده ای .
او رفت و سخن امام صادق (ع) را به سمع آن شخص رسانید، آن شخص گفت : سوگند به خدا، من زکات اموالم را پرداخته ام .
امام صادق (ع) پس از اطلاع ، فرمود:
ان کنت تؤدیها، لا تؤدیها الی اهله : اگر زکات اموات را داده ای به صاحبانش نداده ای .

۶- خستگی و ناراحتی های روحی و فکری :

نیز موجب خوابهای آشفته و کابوسهای وحشتناک خواهد شد و ...
این گونه خوابهای آشفته ، که به خاطر یکی از امور فوق است ، بی پایه و پریشان است ، و تعبیر و پیام نخواهد داشت .

چهارم - عمومیت خواب دیدن برای همه

خواب دیدن ، یک امر عمومی و همگانی است ، همه بدون استثناء، گاهی خواب می بینند، منتها حافظه بعضی ها ضعیف است ، و به همین خاطر، خوابی را که دیده اند فراموش می کنند، لذا سفارش شده که آن را هر چه زودتر یادداشت کنند تا فراموش نگردد.

در این جهت فرقی بین زن و مرد نیست ، زنها نیز خواب می بینند و بعضی از رؤیاهای آنها، راست و دارای تعبیر و پیام است ، اینکه معروف شده ، خواب زن چپ است ، یک سخن کاملاً بی اساس است ، در آیات و روایات ، چنین موضوعی دیده نشده ، بلکه به عکس خواب دیدن ، به طور عموم مطرح شده است .

در روایات آمده که گاهی فاطمه زهرا (س) خواب می دید، و رسول اکرم (ص) آن را تعبیر می کرد، و در مورد ام الفضل همسر عباس (عموی پیامبر ص) روایت شده ، او خواب وحشتناکی دید، با حزن و اندوه نزد رسول خدا (ص) آمد و عرض کرد: شب گذشته خواب وحشتناکی دیده ام .

رسول خدا (ص) فرمود: چه خوابی دیدی؟

او گفت: در خواب دیدم، قطعه ای از گوشت بدن تو جدا شد و بر روی دامن من قرار گرفت.

رسول خدا (ص) فرمود:

خیرا راءیت تلذ فاطمه غلاما فیکون فی حجرک

: خیر است، تو دیده ای که فاطمه (س) پسری به دنیا می آورد، و آن پسر در آغوش تو قرار می گیرد.

ام الفضل می گوید: پس از چند روزی، حسین (ع) از فاطمه (س) متولد شد، و همان گونه که پیامبر (ص) خواب مرا تعبیر کرد، حسین (ع) را در بغل گرفتم و روی دامنم نشاندم.

پنجم - آگاهان به تعبیر خواب چه کسانی هستند؟

تعبیر خواب، یک علم و فن بسیار مهمی است که در جایگاه عظیمی قرار دارد، چرا که شعبه ای از خصال پیامبری است، و هر کسی شایستگی برای اتصاف به این علم و فن را ندارد، مثلاً یک نفر مرجع تقلید اعلم، که در علوم اسلامی، برتر از دیگران شناخته شده، ممکن است هیچگونه اطلاعات فنی به تعبیر خواب نداشته باشد، بنابراین اینکه هر کسی خوابی می بیند و نزد ملای محل، یا امام جمعه شهر می رود، و می گوید خوابی دیدم، تعبیر کن، این کار، اصولی و فنی نخواهد بود.

توضیح اینکه: علم تعبیر خواب، از دو راه نصیب انسان می شود:

۱- از راه غیر عادی، یعنی: خداوند این مقام را به بعضی از بندگان خالص و پرهیزکارش مانند پیامبران و امامان و اولیاء خدا عنایت می فرماید نور یقذفه الله فی قلب من یشاء

۲- عده ای نیز بر اثر تسلط بر آیات و روایات بسیار، و راه یابی به بطون و ژرفای آیات و روایات، به اضافه ذوق سرشاری که دارند، به علم تعبیر خواب، دست می یابند.

بنابراین تعبیر خواب، چیز آسانی نیست که هر بقال و بی بی رقیه، بتواند به این علم، راه یابد، بلکه از علوم بزرگ ویژه ای است که به اولیای آگاه الهی می رسد.

در مورد اول، در قرآن می توان، از یوسف (ع) نام برد، او بر اثر پاکی و کمالات و شایستگی به جایی رسید که خداوند علم تعبیر خواب را به او داد، چنانکه حضرت یعقوب، به پسرش یوسف رو کرده و فرمود: و کذلک یجتبیک ربک و یعلمک من تاءویل الاحادیث و یتم نعمته علیک (و این گونه پروردگارت تو را بر می گزیند، و از تعبیر خوابها به تو می آموزد و نعمتش را بر تو و بر آل یعقوب، تمام و کامل می کند (یوسف ۶))

و در آیه ۱۰۱ سوره یوسف می خوانیم که یوسف (ع) به خدا عرض می کند: رب قد آتیتنی من الملك و علمتنی من تاءویل الاحادیث (پروردگارا! بخش (عظیمی) از حکومت را به من بخشیدی و مرا از علم تعبیر خوابها آگاه ساختی) و در تاریخ، می توانیم ابن سیرین را در این مورد شاهد بیاوریم: محمد بن سیرین از اهالی بصره، شخصی زیبا صورت و زیبا سیرت بود، که در سال ۱۱۰ هـ ق از دنیا رفت.

وی در عنفوان جوانی شعل بزازی داشت، روزی بانویی عاشق و شیفته جمال او شد، او را به عنوان خریدن پارچه، به خانواده اش برد، و در خانه را بست، و از او خواست که کامجویی نامشروع کند.

ابن سیرین گفت: معاذ الله! که من تن به عمل منافی عفت بدهم، سپس آن زن را نصیحت کرد و از مذمت زنا و نتایج شوم آن، برای او مطالبی گفت، بلکه زن منصرف گردد، ولی منصرف نشده سرانجام ابن سیرین تصمیم گرفت با حيله شرعی، از آن دام بگریزد، در همانجا به بهانه اینکه در فشار ادرار است، به توالی رفت، و در آنجا همه بدنش را به نجاست آلوده کرد و بیرون آمد، وقتی که آن زن او را به آن وضع زشت دید، از او متنفر شد و او را از خانه اش بیرون کرد، بعد از این ماجرا، موهبت الهی شامل ابن سیرین شد، و او دارای علم تعبیر خواب گردید.

احتیاط و پاکیزستی ابن سیرین ، در حدی بود که نقل شده : روزی چهل خمره (سبوی بزرگ) روغن خرید، در میان یکی از آنها، موش مرده ای دیده شد، او روغن همه آن خمره ها را بدور ریخت .

مورد دوم ، از آگاهی به تعبیر خواب ، که دانشمندان ژرف نگر با ذوق سلیم و اندیشه استوار، آن را از آیات قرآن و گفتار پیامبر (ص) و امامان (ع) ، استخراج می کنند، نیز راه دیگری برای دستیابی به تعبیر خواب است ، برای روشن شدن این مطلب ، در اینجا به ذکر چند نمونه می پردازیم :

۱- نقل شده : مهدی عباسی (سومین خلیفه عباسی) در عالم خواب دید که صورتش سیاه شده است ، تعبیر آن را از تعبیرکنندگان پرسید، همه از تعبیر آن درمانده شدند، جز ابراهیم کرمانی که گفت : بزودی دارای دختر می شوی . از او سؤال شد که این تعبیر را از کجا به دست آوردی ؟، در پاسخ گفت : از قرآن که می فرماید :
و اذا بشر احدكم بالانثی ظل وجهه مسودا (در حالی که هرگاه به یکی از آنها بشارت دهند، دختری نصیب تو شده ، صورتش (از فرط ناراحتی) سیاه می شود (نحل ۵۸)) .

مهدی عباسی هزار درهم به او جایزه داد، وقتی که مهدی دارای دختر شد، هزار درهم دیگر نیز به او عطا کرد

۲- باز نقل شده : متوکل (دهمین خلیفه عباسی) در عالم خواب امیرمؤمنان علی (ع) را در درون آتش برافروخته دید، چون دشمن علی (ع) بود، از این خواب ، شادمان شد، بی آنکه به کسی بگوید، یکی از معبرین خواب را طلبید، و به او گفت : چنین خوابی دیده ام ، تعبیرش چیست ؟، بی آنکه نام امام علی (ع) را ذکر کند معبر گفت : آن شخصی را که در عالم خواب دیده ای ، سزاوار است که یا پیامبر، و یا وصی پیامبر باشد متوکل گفت : این سخن را از کجا می گویی ؟
فلما جاءها نودی ان بورک من فی النار و من حولها (هنگامی که (موسی) نزد آتش آمد، ندایی برخاست که مبارک باد آن کس که در آتش است ، و کسی که در اطراف آن است (نمل ۸))

۳- نقل شده : زنی نزد ابن سیرین آمد و گفت : در عالم خواب دیدم گویا تخم مرغ را زیر چوب می نهم ، و از زیر آن چوب جوجه هایی بیرون می آیند .

ابن سیرین گفت : وای بر تو، از خدا بترس ، تو زنی هستی که مردان و زنان نامحرم را از راه نامشروع به هم می رسانی .

شخصی از ابن سیرین پرسید: این تعبیر را از کجا بدست آوردی ؟

ابن سیرین گفت : از سخن خداوند در قرآن که در وصف منافقان می فرماید:

كانهم خشب مسندة : منافقان ، گوئی چوبهای خشکی هستند که به دیوار تکیه داده شده (منافقین ۴)

تخم مرغ ، زنان هستند، چوبها همان مفسدان می باشند، و جوجه ها همان فرزندان زنا می باشند

ششم - نقل خواب ، در نزد اشخاص شایسته

همان گونه که گفتیم ، تعبیر خواب ، یک علم و فن مهم ، عمیق و عظیم است ، از این رو تعبیر کننده باید صلاحیت علمی و معنوی برای تعبیر خواب داشته باشد، بنابراین ، نباید نزد هر کسی رفت و از او خواست که خواب مرا تعبیر کن ، و نباید هر کسی خواب افراد را تعبیر کند، چه بسا افرادی از روی ناآگاهی ، یا حسادت و آلودگی معنوی ، خواب افراد را به غلط تعبیر می کنند و موجب تشویش خاطر می گردند، به خاطر همین جهت ، در قرآن آمده ، وقتی که حضرت یوسف (ع) در خواب دید یازده ستاره و خورشید و ماه ، او را سجده کردند، و خواب خود را برای پدرش

یعقوب گفت ، یعقوب به او فرمود: یا بنی لا تقصص رؤیایک علی اخوتک فیکیدوا لک کیدا ان الشیطان للانسان عدو مبین : ای فرزندم خواب خود را برای برادرانت بازگو مکن که برای تو نقشه خطرناک می کشند، چرا که شیطان دشمن آشکار انسان است (یوسف ۵)

رسول اکرم (ص) فرمود:

الرؤ یا علی رجل طائر ما لم یعیر، فاذا عبرت وقعت، و لا تقصها الا علی واد او ذی راعی
: کسی که خواب دیده، خواب او بر فراز او به صورت پرنده است تا آن هنگام که تعبیر نشده است، هنگام که تعبیر شد، آن پرنده سقوط می کند (هر گونه که تعبیر شد ممکن است همان گونه اتفاق بیفتد) بنابراین خواب خود را جز برای آن کسی که دوست صمیمی تو است و یا تعبیر خواب می داند، برای هر کس نقل نکن.

و در سخن دیگر فرمود:

لا تقص الرؤ یا الا علی عالم او ناصح: خواب خود را نقل نکن مگر برای عالم یا خیرخواه
نیز فرمود: الرؤ یا لا تقص الا علی مؤ من خلا من الحسد
: خواب خود را برای هیچکس جز مؤ منی که دور از حسادت است، نقل نکن.
عصر پیامبر (ص) بود، زنی شوهرش به سفر رفت، او در غیاب شوهر، خوابی دید و به حضور رسول خدا (ص) آمد و گفت:
در خواب دیدم تنه درخت خرما در خانه ام شکسته شد
پیامبر (ص) به او فرمود: شوهرت با سلامتی باز می گردد.
پس از مدتی شوهرش، با سلامتی بازگشت.
بار دیگر شوهر او به سفر رفت، و او همان خواب را دید و نزد پیامبر (ص) رفت و خواب خود را گفت، پیامبر (ص) فرمود:
شوهرت سالم باز می گردد پس از مدتی شوهرش با سلامتی بازگشت.
بار سوم شوهر او سفر کرد، آن زن همان خواب را دید، وقتی که بیدار شد مرد چپ دستی را دید و خواب خود را برای او نقل کرد، آن مرد گفت: وای! شوهرت میمیرد
این خبر به پیامبر (ص) رسید، پیامبر (ص) فرمود:
الا کان عبر لها خیرا: آیا او نمی توانست خواب آن زن را تعبیر نیک کند؟ (چرا تعبیر نیک نکرد؟)

هفتم - ساعات خواب دیدن

یکی از امور در وقت خواب دیدن است، که چه وقتی برای خواب دیدن، خوب است و خواب دیدن در چه وقت تعبیر و پیام دارد؟!

علامه مجلسی (ره) در کتاب شرح السنه نقل می کند که: خواب دیدن در شب، قوی تر از خواب دیدن در روز است، و راست ترین ساعتهای خواب دیدن، هنگام سحر است

و از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: اسرعا تاءویلا رؤ یا القیلولة

: تعبیر خواب دیدن هنگام (ساعتی) قبل از ظهر، از همه خوابها در وقتهای دیگر، سریعتر انجام می گیرد.

و در مورد دیگر از امام صادق (ع) نقل شده که خواب دیدن در قسمت آغاز شب را، خواب دروغین خواند و سپس فرمود: و اما الصادقه اذا رآها بعد الثلثین من اللیل مع حلول الملائکه و ذلک قبل السحر فهی صادقه لا تخلف ...

: اما خواب راست، هنگامی است که آن را پس از گذشتن دو سوم از شب یعنی هنگام ورود فرشتگان ببیند، و این هنگام، قبل از سحر است، چنین خوابی به خواست خدا راست است و مطابق با واقع می باشد، مگر در وقتی که جنب یا بی وضو باشد و از روی حقیقت در یاد خدا نباشد، در این صورت، موجب وقفه و نوسان خواهد شد.

هشتم - گوناگون بودن مهلت تعبیر خواب

تعبیر بعضی از خوابها، فوری، یا پس از ساعاتی، آشکار می شود، ولی تعبیر بعضی از خوابها ممکن است سالها یا دهها سال بعد از خواب دیدن، واقع گردد.

مثلا تعبیر خواب حضرت یوسف (که در خواب دید یازده ستاره و ماه و خورشید او را سجده می کنند) بعد از چهل سال، آشکار شد (که مادر و پدر و یازده برادرش، در برابر تخت سلطنت او، کرنش کردند).

شخصی از امام صادق (ع) پرسید: چقدر ممکن است بین رؤیا و وقوع آن فاصله بیفتد؟، آن حضرت پاسخ فرمود: پنجاه سال، زیرا پیامبر (ص) در عالم خواب دید: سگی پوزه خود را به خون حضرتش آغشت، آن را این گونه تعبیر کرد که مردی فرزندم امام حسین (ع) را می کشد، وقوع این تعبیر، پنجاه سال، به طول انجامید.

و در مورد امام حسین (ع) نقل شده، شب عاشورا، هنگام سحر، سرش بر روی زانو ائش بود، اندکی خوابید، سپس بیدار شد و فرمود: همین ساعت در خواب دیدم گویا چند سگ به من حمله کردند تا مرا بگزند، در میان آنها سگ ابلقی بود که بیشتر و شدیدتر به من حمله می کرد، به گمانم قاتل من مردی مبتلا به بیماری پیسی، از میان این قوم است. در این خواب، می بینیم فاصله بین خواب و کشته شدن حدود کمتر از یک روز بوده است.

نیز نقل شده: عالم بزرگ شیخ مفید (متوفی ۴۱۳ ه. ق) شبی در عالم خواب، فاطمه زهرا (س) را دید که دست حسن و حسین (ع) را گرفته و نزد شیخ مفید (ره) آورد و فرمود:

یا شیخ علمهما الفقه: ای شیخ، فقه را به این دو، بیاموز صبح همان شب، مادر سید مرتضی و سید رضی (ره) در حالی که دست دو فرزندش سید رضی و سید مرتضی را گرفته بود نزد شیخ مفید (ره) آورد و گفت: یا شیخ علمهما الفقه: ای شیخ! به این دو کودک، فقه بیاموز.

شیخ مفید، از این واقعه عجیب، به عظمت مقام مادر سید مرتضی و سید رضی و به آینده درخشان فرزندان او، پی برد، سعی و کوشش فراوان در آموزش آن دو فرزند کرد، و آنها از علمای بزرگ شدند. در این خواب نیز، فاصله خواب دیدن، و تعبیرش، بسیار کوتاه بوده است.

نیز روایت شده، سدیر صیرفی می گوید: در عالم خواب، رسول خدا (ص) را دیدم، به سوی او رفتم و سلام کردم، دیدم طبقی از خرما در نزدش هست عرض کردم ای رسول خدا! یک عدد خرما به من بده بخورم، آن حضرت، یک عدد خرما داد و خوردم، و به همین ترتیب هشت خرما به من داد و خوردم، باز طلب خرما کردم، فرمود: همین کافی است.

از خواب بیدار شدم، صبح آن شب به محضر امام صادق (ع) رفتم، دیدم طبقی از خرما در نزدش هست، همان گونه که در خواب، نزد رسول خدا (ص) دیده بودم، سلام کردم، جواب سلام مرا داد، تقاضای خرما کردم، آن حضرت، یک دانه خرما به من داد، آن را خوردم و باز تقاضای خرما کردم و به همین ترتیب هشت دانه خرما از آن حضرت گرفتم و خوردم، باز طلب خرما نمودم، آن حضرت فرمود: لو زادک جدی رسول الله لزدناک: اگر جدم رسول خدا (ص) زیادتر به تو می داد، من نیز زیادتر می دادم. ماجرای خواب دیدن خود را گفتم، آن حضرت همچون کسی که به همه ماجرا آگاه است، خندید.

نهم - توجه به شخصیت خواب بین

گاهی ممکن است، دو نفر، خوابی یکسان ببینند، ولی تعبیر هر کدام با دیگری تفاوت داشته باشد، و این تفاوت، مربوط به تفاوت حالات معنوی و روحی آنها است، در این راستا نقل شده: دو نفر نزد ابن سیرین آمدند، یکی گفت: در عالم خواب دیدم، اذان می گویم. دومی نیز، همین سخن را گفت.

ابن سیرین به اولی گفت: تو به مکه برای حج می روی، و به دومی گفت: به علت دزدی، دستگیر می شوی.

وقتی که علت این تفاوت را از او پرسیدند، در پاسخ گفت: در اولی، چهره نیکی دیدم، تعبیر خواب او را بر اساس این آیه نمودم:

و اذن فی الناس بالحج: و مردم را دعوت عمومی به حج کن (حج ۲۷)
و چهره دومی را ناپسند یافتم، تعبیر خواب او را بر اساس این آیه کردم:
ثم اذن مؤذن ايتها العير انکم لسارقون: سپس فریاد زننده ای، صدا زدای اهل قافله شما دزد هستید (یوسف ۷۰)

دهم - خواب دیدن پیامبر (ص) یا امام (ع)

از روایات متعدد فهمیده می شود که اگر کسی پیامبر اکرم (ص) یا امامان (ع) را در عالم خواب دید، خواب او درست است، زیرا آنها به شکل شیطان در نمی آیند، در اینجا به این چند روایت توجه کنید:
رسول اکرم (ص) فرمود: من رأنی فی منامه فقد رأنی فان الشیطان لا یتمثل فی صورتی و لا فی صورة احد من اوصیائی (آن کس که مرا در خوابش ببیند، در حقیقت مرا دیده، چرا که شیطان به شکل من در نمی آید، و همچنین شیطان به صورت یکی از اوصیای من (امامان) در نمی آید)

نیز فرمود: من رأنی فی المنام فقد راعی الحق (کسی که مرا در خواب بنگرد، همانا حق را دیده است یعنی خواب او خواب راست است).

در عصر حضرت رضا (ع)، شخصی رسول خدا (ص) را در عالم خواب دید، و ماجرا را به حضرت رضا (ع) عرض کرد، آن حضرت فرمود: هو رسول الله، من رآه فقد رآه (او رسول خدا است، کسی که آن حضرت را در خواب ببیند، در حقیقت او را دیده است).

محقق و مرجع بزرگ، میرزای قمی (ره) پس از ذکر حدیث فوق، می گوید: اعتماد به حکم پیامبر (ص) یا امام (ع) در عالم خواب، در صورتی که مخالف ظواهر شرع که در دسترس ما است، باشد، مشکل است، ولی در آنجا که مخالف نباشد، عدم اعتماد، مشکل خواهد بود...

یازدهم- نمونه هایی از تعبیر خوابهای امامان (ع)

۱- مردی به محضر امام سجاد (ع) آمد و گفت: در عالم خواب دیدم گویا بر دستم ادرار می کنم، امام سجاد (ع) فرمود: همسرت محرم تو است، او رفت و تحقیق کرد، دریافت که همسرش خواهر رضاعی او بوده است.

۲- ابراهیم کرخی می گوید: به امام صادق (ع) عرض کردم، مردی در عالم خواب، خدا را دیده است، تعبیرش چیست؟ امام صادق (ع) فرمود: او مردی بی دین است، زیرا ذات پاک خدا، نه در خواب دیده می شود و نه در بیداری، نه در دنیا و نه در آخرت.

۳- در عصر امام صادق (ع) مردی به سفر رفت و سفرش به طول انجامید، در عالم خواب دید قوچی با دو شاخ خود به زیر شکم همسرش می زند، وقتی بیدار شد، غمگین گردید، و با خود گفت: نامحرمی در غیاب من با همسرم رابطه نامشروع پیدا کرده است، این سوء ظن و خیال واهی، او را بسیار پریشان کرد، و با خود می گفت: نگهداری این همسر، دیگر برای من صلاح نیست، باید او را طلاق داد، او با همین فکر آشفته نزد امام صادق (ع) رفت و ماجرای خواب خود را شرح داد، امام صادق (ع) به او فرمود: تعبیر خواب تو این است که همسرت به یاد تو است، و خود را برای آمدن تو می آراید، و با دو سر قیچی موهای زیر شکم خود را زدوده است.

بیان لطیف امام (ع)، فکر پریشان آن مرد را برطرف ساخت، او به خانه اش بازگشت و همان گونه که امام خواب او را تعبیر کرده بود، همسرش را همان گونه با محبت یافت.
به این ترتیب، امام صادق (ع) آموخت که باید از تعبیر خوابهایی که اساسی ندارد و گاهی موجب سوء ظن و اتهام زن پاکدامن، و به هم پاشیدگی خانواده ها می شود، دوری جست.

۴- شخصی به حضور امام صادق (ع) آمد و عرض کرد: در عالم خواب دیدم گنجشکی در دست گرفته ام امام صادق (ع) فرمود: ده درهم نصیب تو خواهد شد
ساعتی نگذشت که ۹ درهم به آن مرد رسید؛ او به حضور امام صادق (ع) آمد و گفت: چرا ۹ درهم به من رسید؟
امام صادق (ع) فرمود: دوباره خوابت را تعریف کن.
او خواب خود را تعریف کرد، و افزود: در عالم خواب به پشت گنجشک نگاه کردم دیدم دم ندارد.
حضرت فرمود: اگر دم داشت، ده درهم نصیب تو می شد.

۵- شخصی به نام ابوعماره در عالم خواب دید، همراه او دوازده نیزه است، نزد امام صادق (ع) آمد و خواب خود را تعریف کرد، امام صادق (ع) به او فرمود: آیا نیزه ها، پیکان داشتند، او عرض کرد: نه، نداشتند
امام صادق (ع) فرمود: اگر پیکان می داشتند، دارای پسر می شدی، ولی دختر دار خواهی شد، سپس امام صادق (ع) پس از اندکی سکوت فرمود: آیا آن نیزه ها چند گره داشتند؟
او گفت: دوازده گره.
امام صادق (ع) فرمود: دارای دوازده دختر خواهی شد
همان گونه که امام فرموده، همانطور شد، عباس بن ولید می گوید: من فرزند یکی از دختران ابوعماره هستم و یازده خاله دارم، و ابوعماره جد من است.

۶- یاسر خادم می گوید: به امام رضا (ع) عرض کردم: در خواب دیدم گویا پیمانانه ای بود که در آن هفده شیشه وجود داشت، آن پیمانانه سقوط کرد و همه آن شیشه ها شکسته شدند.
امام صادق (ع) فرمود: اگر خواب تو راست باشد، مردی از خاندان من قیام می کند، و پس از هفده روز حکومت، از دنیا می رود، اتفاقاً، محمد بن ابراهیم طباطبا (از نوادگان امام حسن ع) در کوفه قیام کرد و پس از هفده روز حکومت بر کوفه، از دنیا رفت.

۷- موسی عطار نزد امام صادق (ع) آمد و گفت: در عالم خواب دامادم را که مرده است دیدم، با من معانقه کرد، وحشتزده و نگران شده ام، گمان می کنم اجلم نزدیک شده است.
امام صادق (ع) فرمود: ای موسی! همواره در شب صبح و شام در انتظار مرگ باش، چرا که مرگ خواهی نخواهی به سراغ ما می آید، ولی خوابی که دیده ای، بدان که معانقه با مردگان موجب طول عمر می شود، نام دامات چه بود؟
عرض کردم: نام او حسین بود.
فرمود: خوابی که دیده ای بیانگر آن است که باقی می مانی و قبر امام حسین (ع) را زیارت می کنی، زیرا هر کسی که (در خواب) با همنام امام حسین (ع) معانقه کند، به خواست خدا، مرقد امام حسین (ع) را زیارت می کند.

۸- مردی نزد امام صادق (ع) آمد و گفت: در عالم خواب دیدم در بیابان مدینه هستم، در آنجا مردی چوبین سوار بر اسب چوبین است، و شمشیری در دستش برق می زند، و من در حالی که سخت ترسان و وحشتزده شده بودم به آن سوار چوبین نگاه می کردم.

امام صادق (ع) فرمود: تو مردی هستی که تصمیم داری مردی را در امور زندگی، فریب بدهی، از خداوندی که تو را آفرید و سپس میمیراند بترس و پرهیزکاری را پیشه خود کن

آن مرد گفت: گواهی می دهم که علم به تو عطا شده و علم را از معدنش بیرون کشیده ای، از آنچه در تعبیر خواب من فرمودی، به تو عرض کنم، من همسایه ای دارم، نزد من آمد و گفت: باغم را می فروشم، من تصمیم گرفتم با عیب تراشی

بسیار، باغ او را ناقص جلوه دهم ، آنگاه آن را ارزان از او بخرم ، زیرا می دانم که غیر از من کسی آن باغ را خریداری نمی کند.

امام صادق (ع) فرمود: آیا آن همسایه تو شیعه است ؟
گفتم : آری ، آدم بسیار خوش عقیده ، و با تقوا است ، من از تصمیم بدی که داشتم ، در پیشگاه شما توبه می کنم و معذرت می خواهم

۹- مردی به حضور امام صادق (ع) آمد و گفت : در عالم خواب شما را دیدم ، پرسیدم : چقدر از عمر من باقی مانده ؟، شما با پنج انگشت دست خود اشاره کردید، (یعنی پنج روز)، اکنون فکرم پریشان شده و نگران هستم .
امام صادق (ع) فرمود: تو از من درباره چیزی پرسیدی که جز خدا کسی به آن آگاهی ندارد، و آن اموری که جز خدا کسی به آن آگاه نیست پنج چیز است که در قرآن (آیه ۳۴ لقمان) آمده است :
ان الله عنده علم الساعة و ينزل الغيث و يعلم ما فی الارحام و ما تدری نفس ماذا تکسب غدا و ما تدری نفس بای ارض تموت

۱- آگاهی از زمان قیام قیامت ، مخصوص خدا است

۲- و او است که باران را نازل می کند (و به آن آگاهی دارد)

۳- و آنچه در رحم مادران است می داند .

۴ هیچکس نمی داند که فردا چه می کند

۵ و هیچکس نمی داند در چه سرزمینی می میرد .

۱۰- ابوحمزه ثمالی گوید: در سفر حج ، در مدینه به حضور امام سجاد(ع) رسیدم ، فرمود: در خواب دیدم ، به بهشت وارد شدم در این میان همانطور که بر بالش بهشتی تکیه کرده بودم ، ندایی شنیدم که مکرر به من می گفت ای علی بن الحسین ! ولادت زید بر تو مبارک باد این خواب ، هنگامی بود که هنوز زید متولد نشده بود .

سال بعد نیز در سفر حج به محضر امام سجاد (ع) رسیدم ، دیدم زید در آغوش آن حضرت است ، امام سجاد (ع) به من فرمود: هذا تاءویل رویای من قبل قد جعلها ربی حقا (این فرزند، تعبیر آن خوابی است که در سابق دیدم ، پروردگرم آن را محقق گردانید).

نتیجه و جمع بندی

از مطالب مذکور، چنین نتیجه می گیرم که : از گفتار و شیوه امامان (ع) به روشنی فهمیده می شود که بخشی از خواب دیدنها، خواب دیدن راست است ، و منبع کشف و شناخت می باشد و دارای تعبیر است ، و تعبیر آن ، گاهی سریع رخ می دهد، و گاهی سالها بعد آشکار می شود، و نباید برای تعبیر خواب ، نزد هر کسی رفت ، و آنانکه خواب خود را نزد هر کسی بیان می کنند، کار ناصحیح انجام می دهند، و اگر احیانا چنین کردند، باید پاسخ آنها را به گونه ای (مثلا خیر است انشاء الله) داد که موجب پریشانی و اضطراب نگردد.

نیز دریافتیم که دیدن پیامبر (ص) و امامان (ع) در عالم خواب ، نشانه راست بودن خواب است ، و نباید آن را نادیده بگیریم ، و به طور خلاصه ؛ خواب بر سه گونه است : رحمانی پیام دار، عادی پیام دار، و شیطانی پوچ و بی پیام ، البته در این راستا سخن بسیار است ، ما در این مقام به همین مقدار کفایت می کنیم .

فرازهای برجسته از سیره امامان شیعه (ع)//محمد تقی عبدوس و محمد محمدی اشتهاردی